

Larmklockorna

Den historiska erfarenheten lär att de mest känsliga organen i ett samhälle är de som upprätthåller rättsordningen. Om en kris är förestående eller hela samhällsutvecklingen rentav hotar att spåra ur brukar det märkas i form av fenomen, inom lagstiftning eller rättstillämpning, där alla måste säga sig att så får det inte gå till i ett rättssamhälle.

Ett klassiskt exempel är Dreyfusprocessen, som på sin tid fick ödesdigra verkningar i Frankrikes inre utveckling. Utan alla jämförelser i övrigt kan man beteckna fallet Ingmar Bergman som en nutida svensk rättsskandal av spektakulära mått. Det beror inte på hans lysande ställning som konstnär – likhet inför lagen skall råda. Vad som gör den hårdhänta och förödmjukande behandlingen av honom så vedervärdig är att den kastar ett blixtljus över hur en åklagare och hans polisbiträden numera anser sig kunna handskas med medborgare så snart det föreligger misstankar om skattebedrägeri – vår tids stora "brott mot staten", nära nog motsvarande forna tiders högförräderi eller östblockets "kontrarevolutionära" brott.

Ingmar Bergman har behandlats som om praktiskt taget full bevisning om skattebedrägeri förelegat mot honom – och här är inte hämtningen det signifikativa utan passindragningen och reseförbudet. Detta har skett trots att åklagaren måste ha varit medveten om att det skatterättsliga problemet var intrikat och att det ingalunda var givet att de av Bergmans advokat rekommenderade åtgärderna skulle rubriceras som brott. Att konstnären själv, som förmodligen inte har större möjligheter att bedöma juridiska frågor än andra lekmän, a priori borde anta-

gas ha varit i god tro, tog man inte heller hänsyn till. I stället slog man till med åtgärder avpassade för långt gravare fall.

Nu bör man i rättvisans namn inte bara skjuta på pianisten-åklagaren. Han har handlat under starkt tryck. Under det senaste decenniet har skattebrotten skjutits i förgrunden av en regim, som planmässigt använder beskattningen som medel att trycka ner och plundra de grupper i samhället, som man politiskt härskar över. Politiskt dominerande intressegrupper brukar ofta falla för frestelsen att missbruka sin makt till egen fördel, och en viss toleransram får man ha på den punkten. Men i dagens svenska samhälle har skattepolitiken passerat denna gräns och bedrivs till på köpet i en anda av hyckleri och småsinne. Ty vad är det annat än hyckleri när socialdemokratiska förgrundsgestalter personligen tillgodogör sig avdrag, som de i den av dem proklamerade jämlikhetens namn egentligen borde moraliskt fördöma. Något mera bedrövt än Anna Hedborgs försvar för sitt skattemotiverade handelsbolag, avsett att utnyttja reglerna om reparationsavdrag, har inte setts på länge i svensk politisk debatt. Därtill kommer en fläkt av komik; om hon blir rätt taxerad för den bostadsförmån, som handelsbolaget ger henne, gör hon nämligen ingen skattevinst. Men det har hon uppenbarligen inte känt till, trots att hon i regeringens och LO:s ögon tycks vara en stor auktoritet.

Småsinnet har på de sista av dessa dagar framträtt mer ohöjlt än någonsin i en proposition om beskattningen av fåmansföretag. Det är riktigt att olika former av sådana företag, enskild firma, handelsbolag och aktie-

bolag bör vara skattemässigt likställda. Det är också riktigt att vi under senare år fått en flora av fåmansföretag i aktiebolagsform byggda på en persons speciella arbetsinsats – artister, läkare, tandläkare, konsulter etc – där vederbörande kan tillgodogöra sig vissa icke avsedda skatteförmåner. Men därför behöver man inte utforma en lagstiftning, vars ton och tendens utgår från att alla dessa och därtill de 100 000-tals småföretagare, som arbetar inom ramen för fåmansföretag, är professionella skattebedragare eller åtminstone skatteflyktingar.

Därtill finns det gott om absurditeter: om tex en företagsledare har sin maka som medarbetare, måste hon arbeta minst 600 timmar/år för att själv få skatta för inkomst från företaget. Eljest läggs inkomsten på toppen av företagsledarens och klipps alltså till med förödande marginalskatt. En hustru som sin mans medhjälpare utsätts för en klar diskriminering. Detta har alltså den socialdemokratiska majoriteten i skatteberedningen framfört under allt ståhej kring kvinnoförlovet och alla regeringens fraser om jämlikhet mellan könen.

På en punkt råkade emellertid beredningen ut för ett bakslag. Den hade föreslagit att förmånen att för personligt bruk disponera företagets bil skulle beräknas minst efter en körsträcka på 1 500 mil. Beredningen tyckte dessutom att egenvärdet av själva dispositionsrätten borde beskattas. Hur man reso-

nerade därvidlag framgick inte. Men tydligen var det fråga om den valfrihet och den därmed förbundna frihetskänsla, som dispositionsrätten innebär. Skatt på valfrihet i hr Erlanders "valfrihetens samhälle", det är där vi står.

Riksskattenämnden avvisade emellertid den föreslagna höjningen av milantalet med den kärva upplysningen att någon beskattning av dispositionsrätten visst inte behövde genomföras. Det hade man redan gjort genom att räkna in dess värde i redan gällande siffror!

Detta och annat liknande borde fungera som larmklockor. Det måste vara något i grunden felaktigt med en skattepolitik, som leder till att man jagar skatteflyktingar med metoder och argument som hör hemma i diktaturer. Felet är att marginalskatterna hos oss nått en nivå, som inte kan försvaras i ett rättssamhälle med respekt för den enskilda människans integritet. Senast har man lyckats att genom eliminerandet av taket för de sociala avgifterna höja de fria yrkesutövarnas marginalskatt till nivån 90–101 %. I stället för att spekulera ut nya metoder att förfölja folk – det stora flertalet skattebetalare är ju fortfarande lojala och deklarerar så gott de kan – borde regering och myndigheter se sanningen i ögonen, nämligen att marginalskatterna måste sänkas innan medborgarna grips av desperation.